

Тема: Конституція. Екстер'єр коней

ПЛАН

- 1. Типи конституції
- 2. Методи оцінки екстер'єру коней
- 3. Статі тіла коней, вади та недоліки екстер'єру
- 4. Масі і відмітини

** Основна література*

- * 1. Гопка Б.М., Хоменко М.Н., Павленко П.П. Конярство. К.: Вища освіта, 2004. 320 с.*
- * 2. Гопка Б.М., Калантар О.А., Павленко П.М. Коні в сільському господарстві. К.: Урожай, 1989. 152 с.*
- * 3. Гопка Б.М., Скоцик В. Є., Павленко П. М., Хоменко М. П., Колот В. І. Практикум з конярства. К.: Вища освіта, 2011. 384 с.*
- * 4. Горошко І.П. Калантар О. А. та ін. Правила випробування племінних коней рисистих, верхових і ваговозних порід на іподромах Українию. К., 2002. 64 с.*
- * 5. Ібатулін І.І., Сризов А.І., Цищурський Л.І. та ін Вирощування ремонтного молодняку сільськогосподарських тварин. К.: Урожай. 1993. 248с.*
- * 6. Пономаренко Н.Н., Черний Н.В. Коневодство. Харків: Еспада, 2001. 352с.*
- * 7. Судай В.Д. Використання коней в умовах реформованого сільськогосподарського підприємства. Вінниця. 2001. 368 с.*
- * 8. Міжвідомчий статистичний збірник. Тваринництво України. 2020 рік*

• 1. **ТИПИ КОНСТИТУЦІЇ**

- **Конституція тварин** — це сукупність морфологічних і фізіологічних ознак і властивостей організму тварини.
- **Екстер'єр** — це зовнішній вид тварини, будова його тіла.

По екстер'єру визначають:

- породність тварин
- типовість
- індивідуальні особливості
- вікові зміни
- кондицію, стан здоров'я і напрямок продуктивності

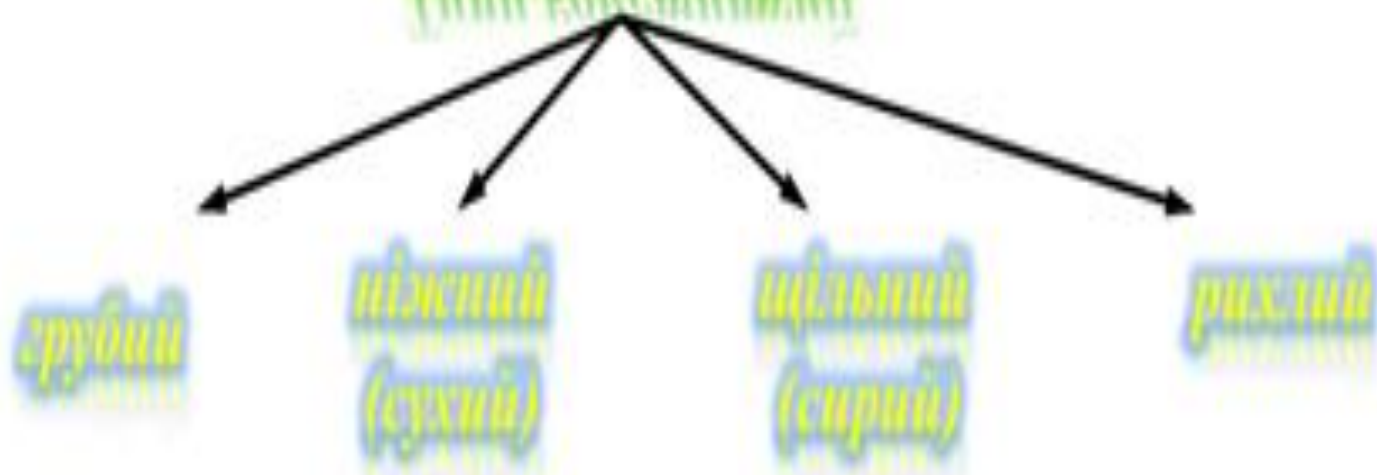
За допомогою екстер'єрної оцінки визначають господарське призначення коня та його працездатності, встановлюють племінну цінність виробничого складу та враженість бажаного типу.

● За класифікацією П. Н. Кулешова виділяють чотири типи конституції коней:

1. грубу
2. ніжну
3. щільну (суху)
4. і рихлу (сиру)
5. М. Ф. Іванов додав ще міцний тип.

Типи конституції

ГРУБА КОНСТИТУЦІЯ характеризується наявністю в коней масивного скелета маловираженими суглобами. *Шкіра сильно розвинена, товста, вкрита грубим волосом. Щітки, грива та хвіст довгі, густі. М'язи великі за об'ємом, з незначними прошарками жиру.* Таку конституцію найчастіше мають *робочі коні ваговозних та місцевих порід.* До цього типу відносяться степові і лісові коні.

Монгольська порода (степові)

Якутська порода

НІЖНА КОНСТИТУЦІЯ протилежна грубій і характеризується **тонким, легким скелетом**.

Кістки коней з ніжною конституцією більш плоскі, суглоби великі, кісткові горби чітко окреслені.

Шкіра тонка з ніжним, блискучим волосяним покривом, підшкірна сполучна тканина розвинена слабо. Цей тип конституції властивий для коней швидких алюрів. До цього типу відносяться **коні верхових порід**

ЩІЛЬНА (СУХА) конституція характеризується **слабким розвитком сполучної тканини та жирових утворень.**

Вона властива **енергійним, швидкоалюрним коням з міцним скелетом, сильною мускулатурою, яскраво вираженими суглобами та «відбитими» сухожилками.**

На шкірі добре розвинені поверхневі судини.

Коні цього типу конституції мають найкращу працездатність.

Приклад: упряжні породи (орловський рисак)

- **РИХЛА (СИРА)** конституція протилежна щільній.
- Тварини цього типу будови тіла мають *добре розвинену підшкірну сполучну тканину зі значними жировими відкладеннями.*
- *Кістки та шкіра рихлі, копита м'які, оброслість значна, суглоби нечітко обмежені, сирі.*
- Такий тип конституції властивий коням ваговозних порід, таким як *шайри, суфольки, радянський ваговоз.*

2.Методи оцінки екстер'єру коней

- **Метод огляду** — так звана окомірна оцінка. Цей метод є основним.
- При використанні його для оцінки якості коня необхідно добре орієнтуватись в загальному типі коней даної породи і правильно відрізнити її індивідуальні особливості, переваги і недоліки.

Окомірна оцінка доповнюється :

- *промірами*
- *зважуванням*
- *врахуванням індексів*
- *побудовою графіків*
- *випробовуванням працездатності, врахуванням родоводу та якості потомства коней.*

Методи оцінки екстер'єру

Окомірна оцінка

Вимірювання
(взяття промірів)

Метод індексів
(індексна оцінка)

Графічний метод (побудова
екстер'єрних профілей)

фотографування

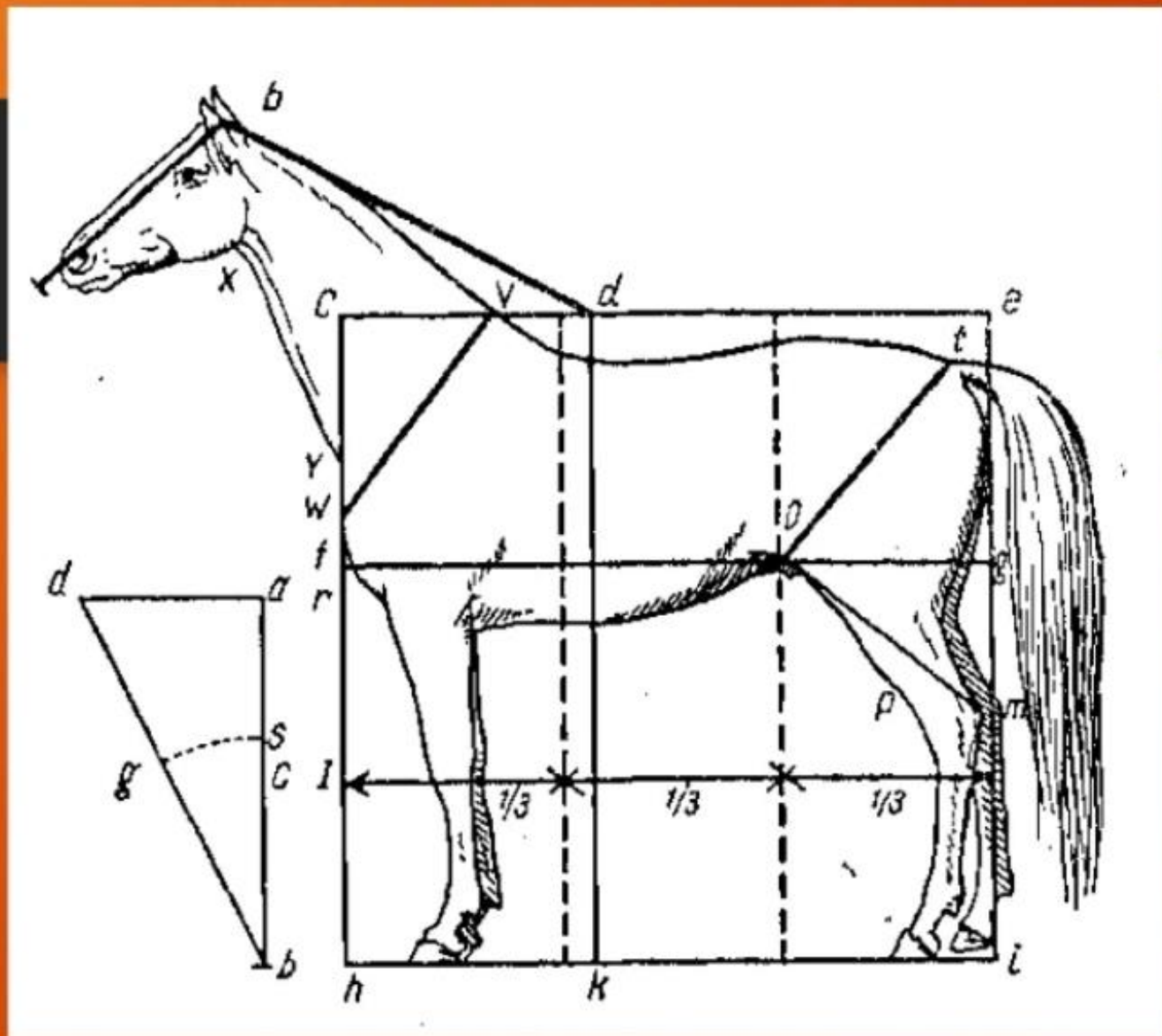
Лінійна оцінка

- За зовнішнім виглядом виявляють такі важливі для племінних і робочих коней ознаки **як:**
  - *міцність конституції,*
  - *особливості будови тіла,*
  - *загальний розвиток і міцність скелета, м'язів, сухожилків та зв'язок,* що свідчать про витривалість та силу коня.
- Під час огляду у коней *визначають вади чи хвороби, які заважають ефективному використанню тварин на роботах або із селекційною метою.*
- Добір і підбір коней за екстер'єром треба проводити не тільки в племінних господарствах, а й у користувальному конярстві.

Окомірна оцінка доповнюється промірами, зважуванням, вирахуванням індексів, побудовою графіків, випробовуванням працездатності, врахуванням родоvodu та якості потомства коней.

- Огляд коней всередині, або зовні в конюшні під час годівлі, або під час прибирання денника (стійла). Це дає можливість помітити, як кінь поїдає корм, як ставиться до людини, дає можливість помітити звички і ознаки можливих хвороб.
- Потім коня виводять із конюшні, зупиняють біля виходу і оглядають при світлі очі, ніздрі, кути роту, зуби, язик, підщічину, ганаші, потилицю. Якщо кінь не дає оглянути рот та доторкнутись до потилиці, то це може вказувати на травми, або ж на недостатню слухняність.
- При огляді поза конюшнею повинна бути спокійна обстановка, тварина не повинна збуджуватись, боятись; площадка для виводки має бути рівною, горизонтальною або дещо похилою. Найбільш ефективним є освітлення під кутом 45° до площини її симетрії. Фон залежить від масті. Оглядають коня з безгривої сторони, щоб було видно рисунок її шиї. Всі чотири ноги повинно бути видно, мають бути розставлені широко, приблизно на одне копито.

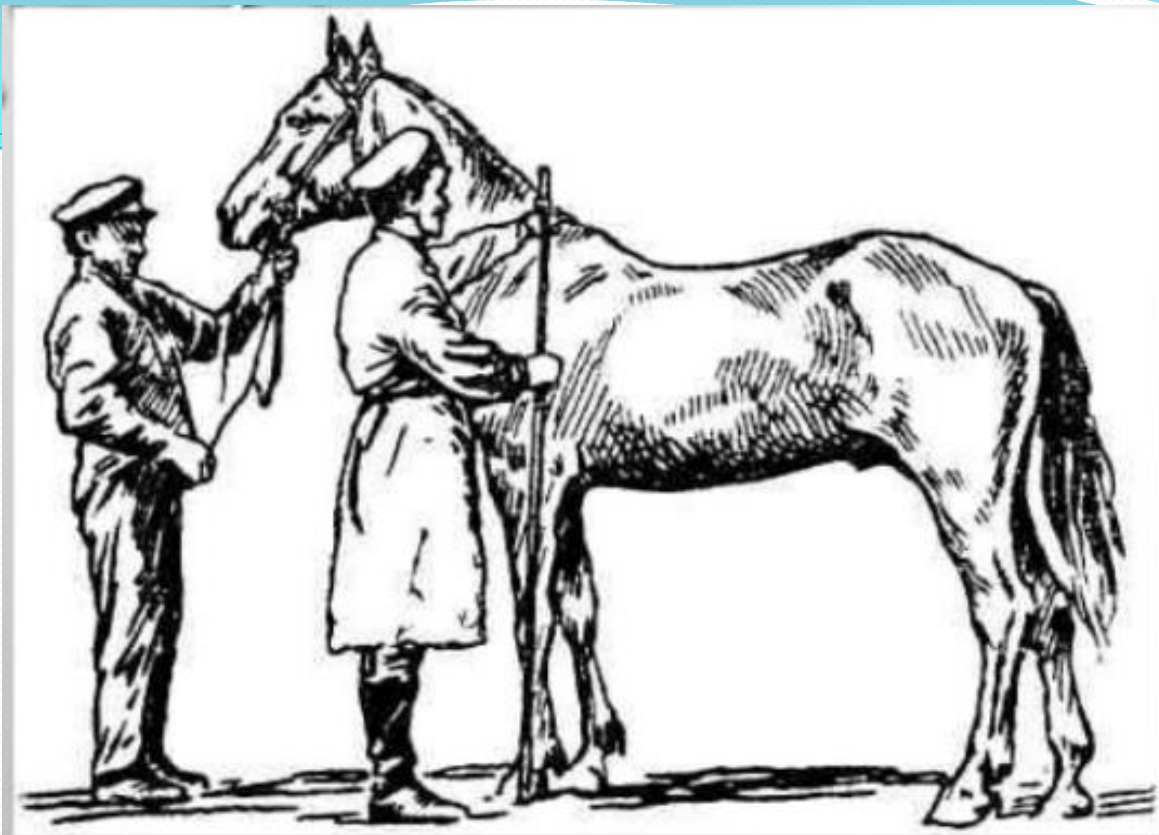

Пропорції тілобудови коня за теорією
«ЗОЛОТИХ РОЗТИНІВ»

Принципи оцінки коня

- 1.** Основним при оцінці є оцінка коня в цілому, в сукупності його частин, з врахуванням його пропорційності, гармонійності загальної будови тіла, породності, темпераменту, а також якості руху.
- 2.** Окремі статі коня оцінюють не формально, а в залежності від виявленого недоліку або позитивного фактору, враховуючи, як цей фактор впливає на працездатність коня.

**Вимірювання
висоти в холці
у коня**

**Вимірювання
обхвату п'ястк
у коня**

Темперамент коня

- Темперамент обумовлюється типом нервової діяльності.
- Темперамент вроджений і з віком не змінюється;
- Темперамент не залежить від масті;
- Фактори, що впливають на темперамент: умови утримання, від виду робіт, від тренувань
- Види темпераменту: **сангвіністичний** (сильний, урівноважений, рухливий) у коней арабської породи;
- **холеричний** (сильний, неурівноважений) у чистокровних верхових;
- **флегматичний** (сильний, урівноважений, інертний- у ваговозів.;
- **меланхолічний** (слабкий).

Кондиція – це загальний вигляд коня, який залежить від його вгодованості, тренованості, стану шкіри, волосяного покриву, копит.

• Види кондиції:

- **Заводська** за якої жеребці і кобили кінних заводів та інших племінних господарств мають добру вгодованість, але без ознак ожиріння;
- **Тренувальна** - характерну для коней, підготовлених до іподромних випробувань та спортивних змагань. Вони мають середню вгодованість, добре розвинені мускулатуру, внутрішні органи, нервову систему;
- **Робоча** – коні такої кондиції добре переносять повсякденну роботу за достатньої вгодованості; виставкову, за якої коні мають добру вгодованість і найкращий зовнішній вигляд.
- **Експортна** кондиції близькі до виставкових.
- Також враховують породу, вік, стать, масть (*на експорт не беруть сірих коней для забою на м'ясо*), проміри, здатність долати перешкоди, слухняність тощо.
Для забою на м'ясо беруть переважно коней, яких не використовували в запряжці чи під сідлом та ін. Коні, які не відповідають певним вимогам, вважаються некондиційними, і їх продають за низькими цінами.

3. СТАТТІ ТІЛА КОНЕЙ. ВАДИ ТА НЕДОЛІКИ ЕКСТЕР'ЄРУ

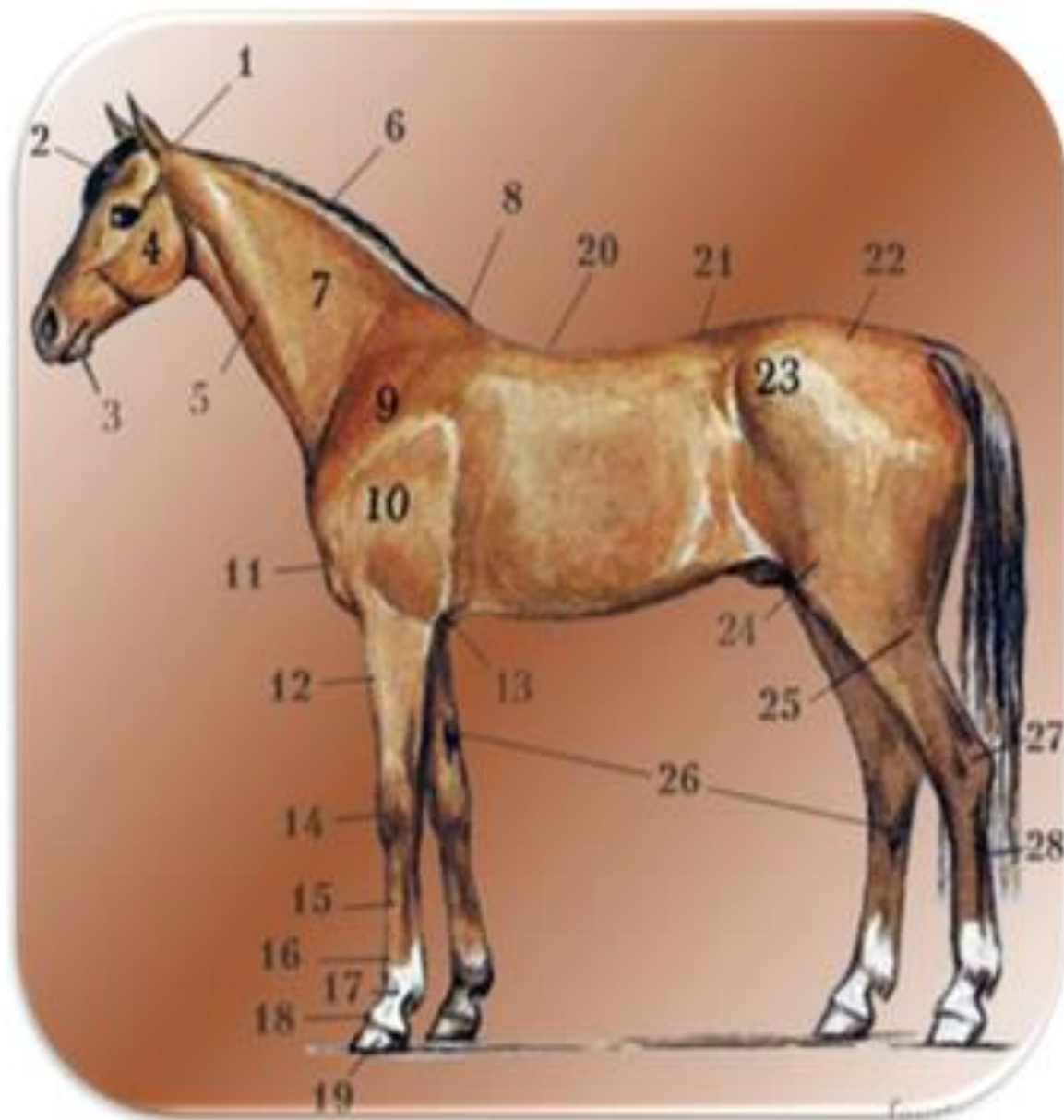
Статі – частини тіла коня, за якими визначають його працездатність, здоров'я, вік, тип, породу та племінну цінність.

Назви статей коня не завжди збігаються з анатомічними назвами тієї чи іншої частини тіла (наприклад, круп, ганаш, холка тощо).

Тому працівникам сільського господарства та іподромів, спортсменам-вершникам і всім, хто має стосунки з конем, слід знати назви статей, прийнятих у конярстві (рис. 9).

Небажані відхилення у їх розвитку чи формі вважаються недоліками, а патологічні зміни органів, тканин і статей – вадами екстер'єру.

Деякі недоліки й вади екстер'єру знижують працездатність, племінну цінність та вартість коня.

1-потилиця; 2-лоб; 3-зуби;
4-ганаші; 5-горло;
6-гребінь ший; 7-шия;
8-холка; 9-лопатка;
10-плече; 11-плечо-
лопатковий суглоб;
12-передпліччя;
13-лікоть; 14-зап'ястя;
15-п'ястя; 16-путовий
суглоб; 17-путо, бабки;
18-вінчик; 19-копито;
20-спина; 21-поперек;
22-круп; 23-маклак;
24-коліно; 25-гомілка;
26-каштани;
27-скакальний суглоб;
28-плюсна

Рис. 9. Статі коней

Вади та недоліки екстер'єру

Груба, широколоба

Легка, вузьколоба

Горбоносий профіль

Нормальне око

Бильмо

«Сороче» око

Нормальне вухо

Довгі

Висловухі

Нормална форма

Лебедина

Оленяча

Висока постава

Пигька

Нормална

Козинець - запале зап'ястя та виступ зап'ястя вперед.

Рис. 29. Путо бабка

Рис. 30. Жабка

Жабка розрощення на путово-вінцевому та вінцево-копитному суглобах.

У коней розрізняють такі вади і пошкодження **передніх** кінцівок (починаючи з плеча):

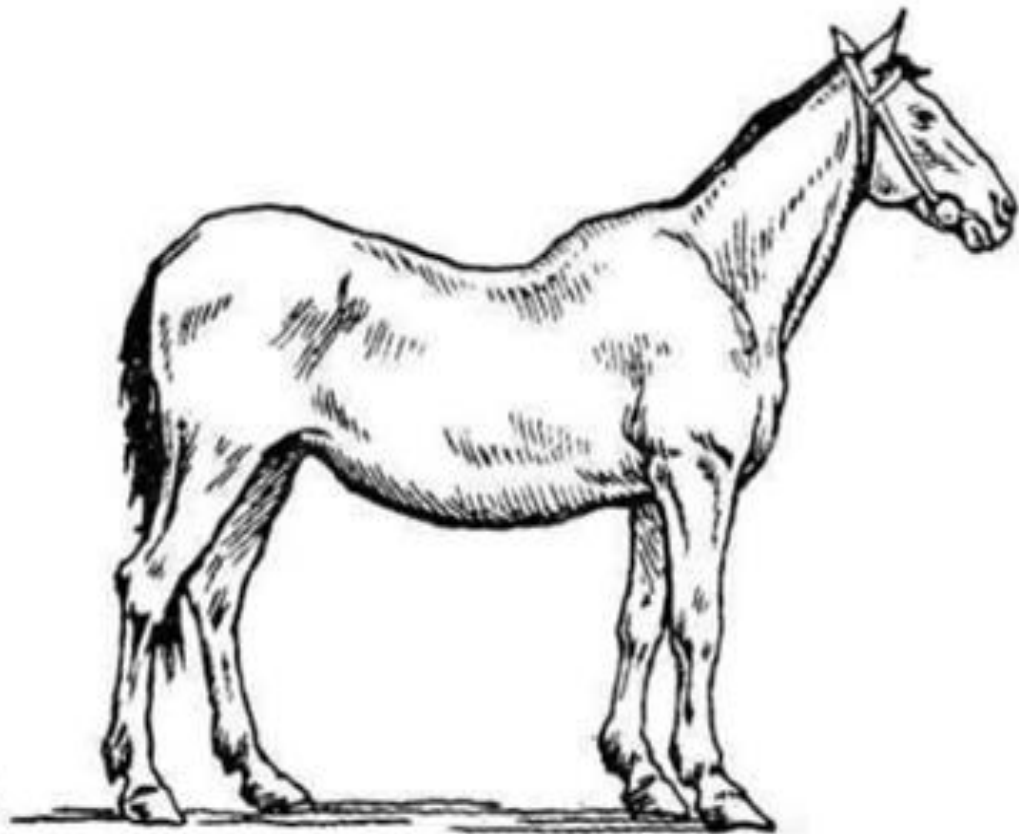
- **атрофія плеча** - атрофія м'язів плеча, яка виражається в кульгавості і неправильному винесенні кінцівок;
- **бурсит ліктя** - пухлина на ліктьовому бугрі;
- **бурсит зап'ястя**;
- **запале зап'ястя**;
- **козинец** - згинання передніх кінцівок в зап'ястному суглобі в результаті укорочення сухожиль згиначів;
- **потовщення зап'ястя**.

широкі
груди
у ваговозної
кобили

вузькі
груди
і розмет
передніх
ніг у жеребця

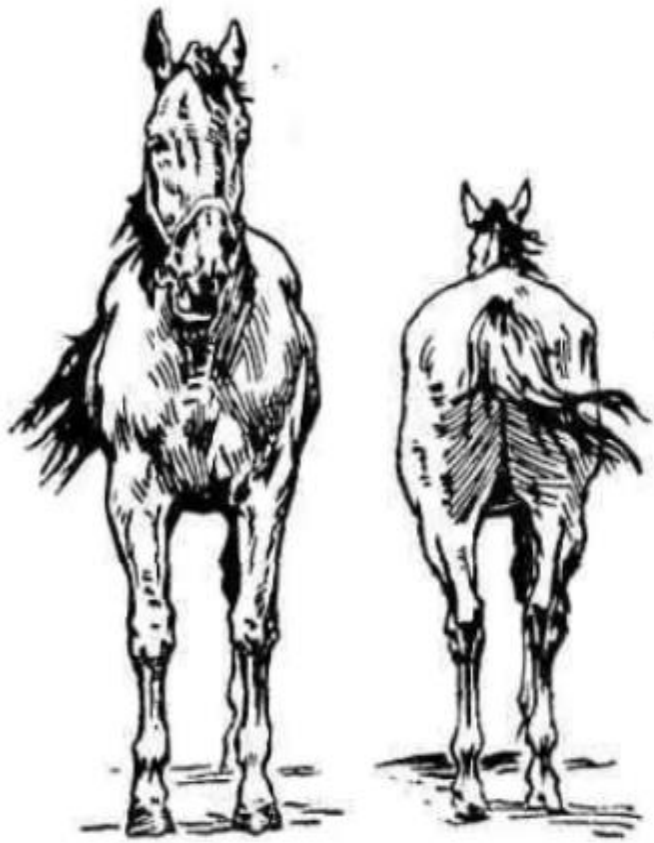
кобила з провислою
спиною,
запавшим попереком і
гострою холкою

На задніх кінцівках розрізняють наступні

пошкодження і вади:

- **бурсит** коліна;
- **бурсит** п'ятки;
- **шпат** - хронічне захворювання скакального суглоба, що супроводжується кульгавістю, яка проявляється в посмикуванні ніг при русі, і розрощення кістки;
- **курба** - потовщення на прямій лінії ззаду скакального суглоба на рівні нижнього кінця п'яткової кістки;
- **накостні** - кісткові розрощення п'ястка або плюсни, які виникають в результаті запалення міжкісткових м'язів або після удару;
- **жабка** - з'являється в результаті артрозу або запалення путово-вінчикового суглобу.

правильна
постанова кінцівок

X-подібна
постанова
шаблістих
задніх ніг

м'які бабки
у старої кобили

• 4. Мاستі і відмітини

• **Масть** утворюється ферментом меланіном: **еумеланін**, пігментні зерна чорного кольору, коричневого кольору, **феомеланін** – пігментні зерна червоного кольору.

• **Всього виділяють у світі 4 масті коней** — це руда, гніда, ворона та сіра. Завдяки переплетінням цих **мастей** виходять гарні забарвлення

Масті коней

Одноколір

1. Ворона

Чорний волос, грива і хвіст чорні

2. Руда

*Рудий волос різної інтенсивності
грива і хвіст руді*

3. Солова

*Тулуб пісочного або кремового кольору
хвіст і грива світлі*

4. Бура

*Тулуб бурого кольору грива і хвіст з
домішками чорного*

5. Біла

*Білий волос по всьому тулубу від
народження і не змінюється з віком*

двоколірні

6. Каракова

7. Гніда

8. Булана

9. Ігренева

Чорна з коричневим «підпалинами» на кінці морди, за ліктем, в паху

Тулуб коричневий з чорним чубком, гривною, хвостом, кінцівками

Жовтого-пісочного або солом'яного кольору з чорними чубком, гривною та кінцівками, іноді по хребту чорний ремінь

Тулуб шоколадного кольору, грива та хвіст світлий, димчасті або білі

10. Саврасова

Із зональним забарвленням (кожної волосини)

11. Мишаста

*Гнідо-саврасова з чорними кінцівками, ременем по хребту та смугами на передпліччі;
Рудо-саврасова (блякла) грива і хвіст складаються з рудого і бурого волосу*

Волос тулуба попелястого кольору, голова, грива, хвіст та нижня частина кінцівок чорні, по хребту чорний ремінь, на передпліччі часто зебropодібність

Змішаного
білого та
забарвленого
кольору

12. Сіра

Голова, тулуб та кінцівки вкриті білим і забарвленим волосом. Сірі коні народжуються рудими, гнідими, вороними, мишастими

13. Чала

На тулубі гнідої, рудої, вороної та буланої мастей є рівномірна домішка білого волосу; голова і кінцівки зберігають основну масть (гнідо-чалі, рудо-чалі, вороно-чалі)

Плямисті

14. Ряба

По корпусу розміщені великі білі плями

15. Чубара

На білому тулубі маленькі темні плями, іноді вони є тільки на кінці (рудо-чубарі, гнідо-чубарі, вороно-чубарі)

16. Апталузо

Леопардова, сніжинка, мармурова, чепрачна і паморозь. В Північній Америці затверджена у 1949 р.

СИРА МАСТЬ

ГНІДА МАСТЬ

БУРА МАСТЬ

***ВОРОНА
МАСТЬ***

***РУДА
МАСТЬ***

***ЧАЛА
МАСТЬ***

***СОЛОВА
МАСТЬ***

***САВРАСОВА
МАСТЬ***

Дякую за увагу